

Hubschmid: l'oc. *borra* «masse de fer dont se servent les carriers», que no pot deixar de fer-nos gran impressió. Sembla que ja n'hi deu haver algun testimoni medieval (ha de ser ben rar, i resta insegur, car manca en Rayn., PSW, Pansier i els gloss. dels docs. de Cl. Brunel i de P. Meyer, i només el porta el PDPF); de tota manera avui, en la forma *bourro* «mailloche, massue, masse de carrier» té bastant d'extensió pel Llenguadoc, Provença, Vivarès, Roergue, Carci, Perigord, cap al SO. arriba fins al Tarn-et-Garonne i pel NE. fins al francoprovençal (sembla haver-n'hi ja algun cas en francès del S. XVI, però sens dubte de provenença occitana, veg. FEW I, 638).⁶

Pel que fa, però, a l'explicació de Wartburg que vingui del romànic o ll. vulgar BÜRRA 'borra de llana', a penes es pot pendre seriosament: si se'm permet, diríem que és la d'un cec que dona garrotades sense saber... què fer amb la *porra*. Hem de fer-li cas quan ens diu que és inseparable d'un fr. ant. *bourle* 'maça'. Sí, i valdria la pena de recercar millor l'estat civil d'aquest mot francès molt menys conegut. Però aquí també és pura construcció inversemblant postular com a base un diminutiu llatí (que hauria de venir de temps llatins arcaics) en -ULA: cal pensar més aviat en algun fet de contaminació o bé de diferenciació -RR- > -RL-: cosa aquesta que encara augmentaria més la presumpció pre-romana.

Sigui com vulgui, el mot ultra-pirenaic té una àrea i un descabdellament força més reduït que l'hispanic, i a priori hem d'intuir que sigui aquell i no pas aquest el que resulti d'una alteració de l'altre. Pot ser simplement un *porra* primitiu de més enllà dels Pirineus amb la *p-* alterada en *b-* per la influència de tot un manyc de quasi-sinònims i parònims que comencen per *b-*: *bola*, *barra*, *bastó*, *borra*, *borla*, *batolla*, *bosson* 'ariet', sobretot *bòssa* 'bony, gep' més que cap; també es podria conjecturar si *bourle* 'maça' resulta de BORLA, objecte globós, per encruament amb el pre-romà *porra*, i *borra* com a compromís entre els dos mots.

Per explicar el nostre *porra* a base d'un cèltic BORR- (incert) el gran obstacle és la *p-*. Hi ha *borra* «porra, tranca» en basc, que per cert hi deu ser antic, car és sentit com a castís: va usar-lo el clàssic Axular, labortà del S. XVII (*Euskera* VI, 37). En basc el canvi de *p-* romànica en *b-* és normal, de manera que aquest mot basc no és més que la forma local del PORRA panhispanic. Des del basc la *b-* pot haver-se estès més o menys Pirineu ençà: ens ho faria pensar el benasq. *borruna* «juego de la chueca», car la *chueca* és justament una maça a la manera de la del joc del polo o el criquet, però massissa: «anem a Grist a çugà a la *borruna*», «juego muy corriente entre la gente labradora» (Ferraz, 33, 105); «juego y bastón, con un extremo encorvado, para tratar de llevar el bolet al extremo contrario del paro» (Ballarín, *Dicc. Ben.*).

Però salta a la vista que suposar que des del P. Basc aquesta alteració euskèrica vagi escampar-se tant pel Migdia de França que expliqui l'oc. *borra* 'maça', ja no pot ser, car no hauria arribat, com aquest arriba, fins a l'Erau o el Roine i fins al Franc Comtat.

Ara bé Hubschmid proposa admetre que en els parlars hispanocèltics hi hauria casos de canvi de *p-* en *p-*: que de fet n'hi ha en basc però justament és com a ultracorrecció del canvi normal en sentit contrari. Suposar que la forma més estesa, més antiga i més ben establerta resulti d'una ultracorrecció (i basada en fets d'una tercera llengua que no és la donadora ni la receptora) és invertir els termes de la lògica i de la inducció metòdica. Per donar-nos en proves, es refereix a alguns casos heterogenis i escadussers, com *Belendi/Pelendone*, on anem ben a les palpentes, essent llengües ignorades, i alguns altres de romànics, però recuables o ben incerts.⁷

En conclusió la proposta de Hubschmid és més mal fundada encara que l'etimologia antiga. Però no podent-nos conformar amb aquesta, el principi intuït pel nostre col·lega, i jo mateix, d'un origen pre-romà, continuarà semblant-nos tan bo com en el cas dels sinònims MAÇA i CLAVA, que en última instància eren també pre-romans. A inclinar-nos per una procedència proto-hispànica no ens hi animen gaire els dubtes amb què cal mirar l'existència d'una veritable *p-* inicial en ibèric i la certitud que tenim que no hi hagué tal fonema en el basc primitiu, en aquesta posició; i clarament s'hi oposa l'extensió de la variant *bourro* o *BORRA fins al Roine i el Franc-Comtat. Sense apartar-nos de l'indoeuropeu hi ha, en canvi, altres possibilitats, per més que també restin dubtoses.

Està ben comprovada l'arrel indoeuropea PER- en el sentit de 'pegar, colpejar, colpir': paleoslau *perq* 'jo colpeixo' i en particular 'pico amb el picador de rentar', *pirjo* 'lluïto' («contendere»), *sū-porī* (> rus *spor*) 'baralla, lluita', rus *na-por* 'cop', txec *přiti se* 'batallar'; lit. *periu* i letó *pefu* 'donar cops' (especialment 'batre el cos amb una grossa brotxa de bany', «badequast»), que troba un eco antiquíssim en indoïrani, si bé aquí afegint-hi un morfema -*r-*: scr. *pṛt-* o *pṛtanā* 'lluïta, baralla', àvèstic *parət-* 'batalla, lluita', *paiti-parətata* 'ell batalla (contra algú)'; i amb amplifcacions està també representada en armení, albanès, cèltic, i fins potser llatí i hitita (Pok., *IEW*, 818-9; Walde-Pok. II, 42-43; Walde-H. II, 288; cf. encara una altra possible, si bé incerta amplifcació cèltica, *ordo* 'martell', en el *DECH* I, 365b59ss.).

És, doncs, ben versemblant, en principi, que hi vagi haver un derivat de l'arrel PER/POR- 'pegar, batre' en un llenguatge indoeuropeu hispano-pirenaic, probablement sorotàptic: amb sufix o amplifcació -*r-*, o sigui *POR-RĀ, o bé un POR-NĀ o POR-SĀ (amplifcació que sembla estar representada en llatí i en albanès), car les assimilacions de -RN- i -RS- en -*rr-* es retroben pertot en la gran família indoeuropea. Que aquesta o sonés amb timbre tancat a orelles romanes és cosa sempre possible en llenguatges diferents del llatí, i fins que la seva *p-* hi fos percebuda per molts com una *b-* llatina: totes dues, coses quasi normals en els manlleus grecs del llatí vulgar.

Hi ha, però, encara una altra possibilitat indoeuropea, sotmesa a condicionament semblant (i que sigui una arrel diferent, bé ho sembla, sense descartar que,